

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 27Co/156/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3715206419
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 08. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Martina Trnavská
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2020:3715206419.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu E.. E. Q. a sudkýň D.. Q. T. a D.. I. W. v spore žalobcov: Xa/ L. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX, Xb/ H. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom T. XXX, Xc/ L. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. XXXX/XX, H., 2/ D. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. 1, 3/ O. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. 3, 4/ R. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom B.-R. XXX a 5/ A. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. XXX, zastúpených D.. E. A., advokátkou, AK J. XX/XX, H. T., proti žalovaným 1/ J. republika zastúpená J. pozemkovým fondom so sídlom T. XX, T., O.: XX XXX XXX a 2/ J. pozemkový fond, so sídlom T. XX, T., IČO: 17 XXX XXX, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, na odvolanie žalobcov proti rozsudku Okresného súdu H. T., zo dňa XX. mája XXXX č. k. XC/XXX/XXXX-XXX, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

Žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a**.

o d ô v o d n e n i e :

X. Rozsudkom zo dňa 29. mája 2019, č. k. 7C/233/2015-421 súd prvej inštancie zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX, k. ú. H., a to parc. č. KN E XXXX - trvalé trávne porasty o výmere 1 421 m², parc. č. KN E XXXX - orná pôda o výmere 2 300 m², parc. č. KN E XXXX - trvalé trávne porasty o výmere 1 221 m², parc. č. KN E XXXX - orná pôda o výmere 5 563 m² a parc. č. KN E XXXX - trvalé trávne porasty o výmere 8 558 m², žalobkyňa 1/ v spoluvlastníckom podiele 2/6 a žalobcovia 1/ až 5/ rade v spoluvlastníckom podiele po 1/6. Alternatívne určenia, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX, k. ú. H., a to parc. č. KN E XXXX - trvalé trávne porasty o výmere 1 421 m², parc. č. KN E XXXX - orná pôda o výmere 2 300 m², parc. č. KN E XXXX - trvalé trávne porasty o výmere 1 221 m², parc. č. KN E XXXX - orná pôda o výmere 5 563 m² a parc. č. KN E XXXX - trvalé trávne porasty o výmere 8 558 m² patria do podielového spoluvlastníctva žalobcov 1/, 3 - 5/, pri výške ich spoluvlastníckych podielov u žalobkyne 1/ 2/6-iny a u žalobcov 3/ - 5/ po 1/6-ine a že spoluvlastnícky podiel 1/6 k uvedeným nehnuteľnostiam patrí do dedičstva po nebohom poručiteľovi M. U., rod. U., nar. XX.XX.XXXX, naposledy bytom H. č.1, ktorý zomrel dňa XX.XX.XXXX. Rozhodol, že žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov konania nepriznáva. V odôvodnení súd prvej inštancie uviedol, že ide o v poradí druhý rozsudok súdu prvej inštancie v danej veci, pretože na základe odvolania podaného proti predchádzajúcemu prvoinštančnému rozsudku žalobcami P. súd v Trenčíne uznesením zo dňa 30.01.2019, č. k. 24Co/43/2018-295 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie s odôvodnením, že právny záver súdu prvej inštancie o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení z dôvodu ich nemožnosti domáhať sa ochrany vlastníckeho práva podľa všeobecnej právnej úpravy, t. j. podľa Občianskeho zákonníka, pretože sa mohli domáhať ochrany svojho práva postupom podľa Zák. č. 229/1991 Zb. a Zákona č. 503/2000 Z. z., teda podľa reštitučných predpisov, je minimálne predčasný. Odvolací súd poukázal na

to, že súd prvej inštancie zamietnutie žaloby odôvodnil neuplatnením reštitučného nároku, hoci zistený skutkový stav nepodrobil preskúmaniu, či žalobcovia spĺňali všetky zákonné podmienky pre možnosť jeho úspešného uplatnenia. Pretože až v prípade jednoznačne pozitívneho záveru v tomto smere, možno hovoriť o následnom strete špeciálnej reštitučnej právnej úpravy a všeobecnej právnej úpravy, ku ktorej otázke sa Najvyšší súd Slovenskej republiky vyjadril už v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/130/2007, v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/71/2011 a tiež v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/67/2012. Právny predchodca žalobcov M. W. na základe Kúpno-predajnej zmluvy uzatvorenej dňa 1X.XX.XXXX s predávajúcimi R. P. a jeho manželkou M., rod. J., nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnostiam uvedeným v uvedenej kúpnej zmluve, ktoré boli neskôr v rámci komasácie pretransformované na komasačné parcely č. XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX a XXXX, zapísané v komasačnom hárku č. XXX a komasačnú parcelu č. XXXX, zapísanú v komasačnom hárku XXX. E. ostalo nesporné, že právny predchodca žalobcov M., dňa 25.02.1952 odstupujúcou listinou previedol vlastnícke právo ku všetkému svojmu nehnuteľnému majetku, nachádzajúcemu sa v obci H. rovnakým podielom po 1/6 na svoju nezákonnú manželku P. U. a ich spoločné deti M. U., P. U., R. U., O. U. a A. U.. Uvedenému prevodu však predchádzalo vydanie Výmeru bývalého ONV H. T. zo dňa XX.X.XXXX sp. zn. XXX-XX/X-XXXX podľa § 1 ods. 3 zákona č. 46/1948 Zb. o výkupe poľnohospodárskeho majetku M. W., nachádzajúceho sa v k. ú. H. a to podľa súpisovej prihlášky zo dňa XX.XX.XXXX s tým, že sa jedná o poľnohospodársku pôdu v celkovej výmere X,XXXX ha. Podľa zoznamu parciel boli právnenému predchodcovi žalobcov M. W. vykúpené komasačné parcely č. XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX a XXXX, zapísané v komasačnom hárku č. XXX a komasačná parcela XXXX, zapísaná na komasačnom hárku XXX. V konaní vedenom na Okresnom súde H. T. pod sp. zn. XC/XXX/XX, teda v roku 1986, sa žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia úspešne domohli určenia vlastníckeho práva ku komasačným parcelám, ktoré vlastnil ich právny predchodca M. W. a ktoré taktiež podliehali výkupu v prospech Československého štátu, a to k parcelám č. XXXX, XXXX a XXXX. V odôvodnení žaloby, ktorá je predmetom tohto konania uviedli, že v roku 1986 v rámci konania Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 9C/537/86 nežiadali určiť, že do ich vlastníctva patria aj ďalšie nehnuteľnosti vykúpené ich právnenému predchodcovi M. W. z dôvodu, že sa jednalo o poľnohospodársku pôdu, v tom čase nachádzajúcu sa v užívaní JRD, a túto pôdu by im súd z uvedeného dôvodu do vlastníctva nepriznal. Z uvedeného vyplýva, že žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia už najmenej v roku 1986 mali vedomosť o tom, že vlastnícke právo k parcelám v k. ú. H., ktoré boli vykúpené ich právnenému predchodcovi M. W., im nesvedčí. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania sa súd opätovne stotožnil s tvrdením žalovaných, že žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia si vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ktoré boli ich právnenému predchodcovi M. W. vykúpené podľa zákona č. 46/1948 Zb., mohli uplatniť ako oprávnené osoby v rámci reštitučných konaní v zmysle zákona č. 229/1991 Zb. a č. 503/2003 Z.z. Žalobcovia, resp. ich právni zástupcovia spĺňali minimálne podľa ustanovenia § 2 ods. 1, ods. 2 písm. c), § 3 písm. b) zákona č. 503/2003 Z.z. všetky zákonné podmienky pre možnosť uplatnenia si reštitučného nároku k uvedeným nehnuteľnostiam, ktoré sú predmetom tohto konania. V konaní bolo preukázané, že bývalý ONV v H. T. vydal dňa 23.01.1951 pod sp. zn. XXX-XX/X-XXXX podľa § 1 ods. 3 Zákona č. 46/1948 Zb. výmer o výkupe pôdy M. W. v k. ú. H., pričom súčasťou uvedeného výmeru o výkupe pôdy M. W. bol zoznam vykupovaných parciel o celkovej výmere 2,6058 ha a do výkupu boli zahrnuté nehnuteľnosti zapísané v komasačnom hárku č. XXX ako parc. č. XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX a XXXX a ďalej par. č. XXXX, zapísaná v komasačnom hárku XXX. Hoci sa malo jednať o výkup, teda odňatie pôdy za náhradu, v skutočnosti sa jednalo o odňatie pôdy M. W. ako právnenému predchodcovi žalobcov bez náhrady postupom podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme, čo potvrdili aj samotní žalobcovia, ktorí spochybnili nielen skutočnosť, že ich právnenému predchodcovi M. W. resp. im bola poskytnutá nejaká peňažná náhrada, ale spochybnili aj doručenie samotného rozhodnutia bývalého Okresného národného výboru H. T.. Tým mal súd prvej inštancie preukázané, že žalobcovia spĺňali všetky zákonné podmienky pre možnosť uplatnenia reštitučného nároku v zmysle zákona č. 503/2003 Z.z. Týmto zistením dospel jednoznačne k pozitívnemu záveru, že v danom prípade možno hovoriť o jednoznačnom strete špeciálnej reštitučnej právnej úpravy so všeobecnou právnou úpravou ochrany vlastníckeho práva podľa ustanovenia § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka v nadväznosti na ustanovenie § 137 písm. c) CSP, ku ktorej otázke tak, ako poukázal odvolací súd vo svojom zrušujúcom rozhodnutí, zaujal stanovisko Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/130/2007, v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/70/2011 a tiež v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/67/2012, v ktorých rozhodnutiach F. súd SR vyslovil právny záver o nemožnosti domáhať sa ochrany vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov, a to ani formou určenia vlastníckeho práva v prípade možnosti postupu podľa reštitučného predpisu ako špeciálnej právnej úpravy pri danosti reštitučného nároku. Pokiaľ však podľa uvedených rozhodnutí táto podmienka splnená nie je, zostáva zachovaná možnosť domáhať sa ochrany vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov, a to aj

žalobou o určenie vlastníckeho práva, pričom určovací žaloba v takomto prípade neobchádza zmysel a účel reštitučného zákonodarstva. Preto ju ako prostriedok ochrany práva nemožno vylúčiť. Rovnako odvolací súd poukázal na to, že ani v prípade pozitívneho zistenia takýchto konkurujúcich si predpisov, teda v prípade jednoznačného záveru o danosti reštitučného nároku, nemožno jednoznačne vyvodiť neúspech žaloby o určenie vlastníckeho práva s odkazom na neuplatnenie si nároku v zákonnej lehote podľa reštitučného predpisu, pričom odvolací súd poukázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. III.ÚS 16/2012-32 zo dňa 28.3.2012 a nález Ústavného súdu SR sp. zn. II.ÚS 249/2011-30 zo dňa 29.11.2011, podľa ktorých sú pri riešení konkurencie zmienených právnych úprav rozhodujúce konkrétne okolnosti v každej posudzovanej veci. Odvolací súd teda poukázal na to, že ústavný súd výnimočne pripustil použitie určovacej žaloby aj v prípade konkurencie s reštitučnými predpismi ako jediného možného prostriedku nápravy krívd. Vykonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie preukázať, že žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia, jednoznačne spĺňali podmienky ako oprávnené osoby uplatniť si svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ktoré sú predmetom tohto konania v rámci reštitučných konaní v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z. Z dôvodu, že uvedené právo podľa § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. si neuplatnili v lehote do 31.12.2004, toto ich právo zaniklo. Žalobcovia 3/ a5/ O. a A. U. a pôvodná žalobkyňa 1/ P. M. sa o existencii výmeru o výkupe pôdy bývalého ONV H. T., vydaného podľa zákona č. 46/1948 Zb., dozvedeli dňa 23.11.2004, kedy im bolo doručené rozhodnutie Katastrálneho úradu Trenčín, Správa katastra Považská Bystrica zo dňa 30.6.2003, ktorým bola zamietnutá ich žiadosť o usporiadanie vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam podľa § 11ods. 1 zákona č. 180/1995 Z.z., teda v dostatočnom predstihu predtým, ako uplynula zákonná lehota na uplatnenie ich reštitučného nároku podľa zákona č. 503/2003 Z.z. V konaní nebolo preukázané, že medzi žalobcami sú vzájomné rodinné väzby narušené, z čoho možno vyvodiť, že o tejto skutočnosti sa dozvedeli v dostatočnom časovom predstihu aj ostatní žalobcovia. Navyše v tejto súvislosti treba uviesť, že žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli v minulosti odňaté právnomu predchodcovi žalobcovi M. W., žalobcovia doručili Okresnému súdu Považská Bystrica až dňa 24.6.2015, teda po uplynutí viac ako 10 a pol roka po tom, ako zistili, že vlastnícke právo k nehnuteľnostiam po ich právnom predchodcovi M. W. prináleží Slovenskej republike a po márnom uplynutí zákonnej lehoty na uplatnenie si reštitučného nároku. Na tejto skutočnosti nič nemení ani zistenie, že v rozhodnom období boli niektorí so žalobcov krátkodobo hospitalizovaní v nemocničných zariadeniach, čo preukazovali listinnými dôkazmi v priebehu tohto konania. Súd preto zotrval na stanovisku, že žalobou o určenie vlastníckeho práva podľa § 137 písm. c) CSP a § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka, teda podľa všeobecných právnych predpisov, nie je možné v danom prípade obchádzať zmysel a účel reštitučného zákonodarstva a že len podľa reštitučných právnych predpisov, teda podľa osobitnej právnej úpravy, bolo možné v danom prípade dosiahnuť spochybnenie z minulosti vydaného správneho aktu, a to rozhodnutia bývalého ONV H. T. o výkupe pôdy M. W.. Súd teda dospel k záveru, že na strane žalobcov v minulosti nestála žiadna objektívna prekážka, ktorá by formálne bránila včasnému uplatneniu ich reštitučného nároku podľa reštitučných predpisov, z dôvodu čoho žaloba žalobcov podľa ustanovenia § 137 písm. c) CSP nemôže byť nástrojom prevencie a nemôže viesť k nastoleniu ich právnej istoty, ale naopak narušuje právnu istotu žalovaného, ktorý vlastnícke právo k predmetu sporu nadobudol už v roku 1951 minulého storočia. Z uvedených dôvodov, najmä pre nedostatok neliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení podľa § 137 písm. c) CSP, súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku, t.j. žalobu žalobcov zamietol. Žalovaní 1/ a 2/ boli v konaní proti žalobcom úspešní, preto im za použitia § 255 ods. 1 CSP vzniklo právo na náhradu účelne vynaložených trov konania.

2. Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia včas odvolanie. Navrhli, aby odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že ich žalobe v celom rozsahu vyhovie. Súd prvej inštancie podľa žalobcov nesprávne ustálil, že žalobcovia mali dostatok času uplatniť si svoj nárok cestou reštitúcie a nestála im v tom žiadna objektívna prekážka. Preto žalobcovia apelujú na odvolací súd, aby zobral do úvahy, že žalobcovia ako aj ich právni predchodcovia boli dobromyseľní, nemali vedomosť o existencii výmeru až do doručenia Rozhodnutia č. 160/2003, ktoré im bolo doručované až koncom novembra 2004, resp. v decembri 2004, a teda nie svojim zavinením zmeškali možnosť vyriešiť si svoje vlastnícke právo k predmetným pozemkom v reštitučnom konaní. U žalobcov 3/, 5/ a pôvodnej žalobkyne 1/ bola od 23.11.2004 do 31.12.2004 doba iba 38 dní na uplatnenie svojho reštitučného nároku (vrátane vianočných sviatkov), žalobca 2/ mal od 14.12.2004 do 31.12.2004 dobu iba 17 dní, no nevedeli nič o výkupe pôdy v minulosti štátom, o výmere a jeho obsahu a ani o tom, že majú právo na uplatnenie reštitučného nároku, o obsahu výmeru a svojom reštitučnom nároku sa žalobca 2/ ako aj ostatní žalobcovia dozvedeli až v roku 2005, teda po uplynutí lehoty na podanie reštitučnej žiadosti. Žalobcovi 4/ nebolo rozhodnutie Katastrálneho úradu v Trenčíne, Správa katastra PB č. XXX/XXXX vôbec doručované a o výkupe pôdy

štátom, o výmere a o svojom práve na podanie reštitučnej žiadosti sa dozvedel až v roku 2005. Ak by žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia mali vedomosť už skôr o výmere, je pravdepodobné a logické, že by si svoje vlastnícke právo riešili cestou reštitúcie a uplatnili by si svoj nárok na navrátenie nehnuteľností do ich vlastníctva cestou reštitučných právnych predpisov, čo by bola pre nich jednoduchšia a ľahšia cesta ako cestou ROEP-u. Žalobcovia nezavinili nestihnutie lehoty na podanie reštitučného nároku v tak krátky čas (nedostatok času na zistenie potrebných informácií o výkupe, výmere a na podanie reštitučného nároku, vysoký vek žalobcov a ich zlý zdravotný stav). Argumentácia, že by vyhovením žalobe bola porušená právna istota na strane žalovaného, podľa žalobcov neobstojí, nakoľko samotný štát negatívne zasiahol do vlastníckeho práva ich, resp. ich právnych predchodcov a vyvolal tak vážnu právnu neistotu na ich strane a v tomto konkrétnom prípade ani nedošlo k prideleniu/prevodu/prechodu vlastníckeho práva k daným nehnuteľnostiam zo strany štátu na nejakú tretiu osobu (právnickú alebo fyzickú osobu), ktorá by takúto právnu neistotu, resp. porušenie jej práv mohla pociťovať. Výmer bol vydaný dňa 23.01.1951, teda po 01.01.1951, kedy zápisy v pozemkových knihách (intabulácie) už boli v tom čase zrušené a právne irelevantné. Výmer ako úradné rozhodnutie vydané po 01.01.1951 nebolo vôbec doručované ani M. W., ani P. U. ani ostatným žalobcom, a teda títo o ňom nemali žiadnu vedomosť. V prípade nevyhovenia reštitučnému nároku, žiadajú žalobe vyhovieť z dôvodu, že predmetné pozemky vydržali do svojho vlastníckeho práva, pretože splnili všetky podmienky na platné vydržanie vlastníckeho práva k predmetným pozemkom tak, ako ich uviedli žalobcovia vo svojom vyjadrení zo dňa XX.XX.XXXX. Fakticky držali predmetné pozemky v držbe viac ako 10 rokov - žalobcovia sa dozvedeli o existencii výmeru až pri doručení rozhodnutia Katastrálneho úradu v Trenčíne, Správa katastra PB č. XXX/XXXX zo dňa XX.XX.XXXX. Parcely č. XXXX, XXXX sami užívali. Tieto sami kosia a vysadili tu ovocné stromy. počas tejto držby, ktorá trvala viac ako 10 rokov, boli dobromyseľní. Titulom ich presvedčenia, že sú vlastníckymi predmetných pozemkov bola odstupujúca listina spísaná dňa 25.2.1952.

3. Žalovaní 1/ a 2/ sa k odvolaniu nevyjadrili.

4. Krajský súd ako súd odvolací vec preskúmal v rozsahu a z dôvodov odvolania podľa §§ 379 a 380 Civilného sporového poriadku zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len CSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné podľa 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny potvrdiť z týchto dôvodov:

5. Základom sporu v danej veci je otázka konkurencie reštitučných žalôb a žaloby na určenie vlastníckeho práva po uplynutí zákonom stanovených reštitučných lehôt.

6. Táto otázka bola opakovane riešená súdmi Slovenskej i Českej republiky, ktoré riešenie vzhľadom na rovnakú právnu úpravu a spoločnú právnu minulosť v rozhodnom období je použiteľné i v našich podmienkach. Výsledkom riešenia sú rôzne názory na možnosť uplatnenia nárokov oprávnených osôb po uplynutí prekluzívnych reštitučných lehôt vlastníckou žalobou podľa všeobecných predpisov občianskeho práva. V rámci rozhodovacej činnosti súdov (všeobecných súdov aj ústavného súdu), tak v Slovenskej republike ako aj v Českej republike, sa vyskytujú dva opačné názory. Podľa prvého názoru v prípade márneho uplynutia lehoty na uplatnenie reštitučného nároku oprávnená osoba môže svoj nárok uplatniť vlastníckou žalobou argumentujúc nepremlčateľnosťou vlastníckeho práva a tým, že Občiansky zákonník ako všeobecný predpis obsahuje ustanovenia o ochrane vlastníckeho práva, ktoré je možné použiť v prípade, ak nie je možné využiť ochranu podľa osobitného (reštitučného) predpisu. Podľa opačného názoru po márnom uplynutí reštitučných lehôt už nie je možné nárok uplatniť vlastníckou žalobou vzhľadom na to, že, ak existuje špeciálna úprava (reštitučné predpisy), nemožno použiť úpravu všeobecnú (Občiansky zákonník) z dôvodu, že vlastníckou žalobou nie je možné obchádzať účel a zmysel reštitučného zákonodarstva.

7. Podľa niektorých názorov je možné uplatňovať nárok žalobou podľa Občianskeho zákonníka hlavne v prípadoch, ak neexistuje žiadna listina, rozhodnutie ani zákonné ustanovenie, ktoré by odôvodňovalo záver, že štát alebo iná právnická osoba nadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnosti. O taký prípad v danej veci nejde. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že existuje listina, a to úradné rozhodnutie Výmer ONV Považská Bystrica zo dňa XX.XX.XXXX sp. zn. XXX-XX/X-XXXX, z ktorého vyplýva, že k nadobudnutiu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam štátom došlo na základe zákonom predpokladaného postupu odňatia pôdy podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme, teda postupom, ktorý je podľa § 3 písm. b) č. 503/2003 Z.z. dôvodom pre vydanie pôdy v rámci reštitučného konania.

8. Podľa iných, prevažujúcich názorov nie je možné konkurenciu riešiť inak než v zmysle všeobecnej zásady o predpise všeobecnom a osobitnom (*lex specialis derogat legi generali*). Ak stanoví reštitučný predpis určité podmienky a postup pre uplatnenie nároku, nie je možné ten istý nárok uplatňovať podľa iného predpisu. To znamená, že hľadať riešenie vo všeobecnom právnom predpise, a to buď formou žaloby na vydanie veci (vypratanie nehnuteľnosti) podľa § 126 Občianskeho zákonníka, alebo žalobou na určenie, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je, je možné iba vtedy, ak v špeciálnom (reštitučnom) zákone chýba osobitná právna úprava. Tento výklad vzťahu reštitučných predpisov k predpisom všeobecným (Občiansky zákonník) je možné oprieť aj o ďalší argument. Podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy SR Slovenská republika je právny štát. Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty. Z úvodných ustanovení reštitučných predpisov vyplýva, že ich účelom je nielen zmiernenie majetkových krívd spôsobených oprávneným osobám v rozhodnom období, ale aj úprava vzťahov k pôde. Úpravu týchto vzťahov si nie je možné predstaviť bez ich konečného vyrovnaní, to znamená bez toho, aby bolo vlastníctvo nehnuteľnosti k určitému momentu isté.

9. Ústavný súd Slovenskej republiky v jednom z posledných rozhodnutí zaujal stanovisko k otázke konkurencie reštitučnej a vlastníckej žaloby v uznesení sp. zn. III. ÚS 177/2013 z 24. apríla 2013. Z tohto rozhodnutia vyplýva, že po uplynutí reštitučných lehôt už nie je možné uplatniť si všeobecnou vlastníckou žalobou určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Reštitučné predpisy majú povahu *lex specialis* vo vzťahu k Občianskemu zákonníku, ktorý predstavuje *lex generalis*. Pokiaľ by i naďalej bolo možné sa domáhať vydania veci (vypratania nehnuteľnosti) podľa § 126 Občianskeho zákonníka, ktoré bolo možné uplatniť si podľa reštitučného predpisu, prípadne požadovať určenie vlastníctva k tejto veci, bola by hromadne narušená právna istota osôb, ktoré až potom, čo bolo zrejmé, že k vydaniu nehnuteľnosti podľa reštitučného predpisu už nedôjde, na základe riadnych právnych skutočností túto nehnuteľnosť získali od povinnej osoby (od štátu alebo jeho právnych nástupcov), ako aj právna istota budúcich nadobúdateľov tohto majetku. Vzhľadom k rozsahu socializácie majetku v rokoch 1948 - 1989 by išlo už o neistotu v značnom rozsahu a takýto stav by bol v rozpore s požiadavkou právneho štátu. Poskytnutie možnosti oprávneným osobám uplatňovať si nárok upravený v reštitučnom zákone prostredníctvom žalôb podľa všeobecných predpisov občianskeho práva, by viedlo k otvoreniu celého reštitučného procesu, čo by v konečnom dôsledku v značnom rozsahu narušalo princíp právnej istoty v právnych vzťahoch týkajúcich sa nehnuteľností, keďže v takom prípade by sa dali reštitučné nároky uplatňovať „donekonečna“.

10. Definitívne stanovisko k otázke konkurencie reštitučnej a vlastníckej žaloby by mohlo zaujať plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky v záujme zjednotenia rozhodovacej činnosti súdov na našom území. O existencii takéhoto zjednocujúceho stanoviska pléna ústavného súdu nemá odvolací súd vedomosť.

11. Odvolací súd v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí, ktorým vrátil vec súdu prvej inštancie, rešpektoval uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/71/2011, na ktoré poukazovali odvolatelia. V jeho zmysle pri riešení konfliktu ochrany dobrej viery a ochrany vlastníctva je povinnosťou súdu v každej prejednávanej veci vyvinúť maximálne úsilie pre nájdenie takého riešenia, ktoré bude zlučiteľné so všeobecnou predstavou spravodlivosti. Odvolací súd uložil súdu prvej inštancie v ďalšom konaní v zmysle nálezu Ústavného súdu SR I. ÚS 460/2017-73 vysporiadať sa s otázkou, či skutočne existujú v posudzovanej veci konkrétne okolnosti, pre ktoré žalobcovia nemohli reálne využiť jednoduchšie uplatniteľné reštitučné predpisy, alebo či im nezostalo nič iné, než sa majetku po svojich predchodcoch domáhať určovacou žalobou. Až pre prípad zistenia, že formálne včasnému uplatneniu reštitučného nároku podľa príslušných reštitučných predpisov nebránila žiadna objektívna skutočnosť, môže v kolízii prevážiť zásada „*vigilantibus iura*“ nad nedbanlivosťou, či nedostatočnou obozretnosťou žalobcov.

12. Súd prvej inštancie v priebehu ďalšieho konania po vrátení veci konštatoval kolíziu právnych úprav a existujúcu konkurenciu oboch druhov žalôb a ďalšie dokazovanie zameral na zisťovanie dôvodu, pre ktorý žalobcovia uplatnili svoj nárok súdnou žalobou podanou až v roku 2015, keďže zistil, že o existencii výmeru o výkupe pôdy bývalého ONV Považská Bystrica vydaného podľa zákona č. 46/1948 Zb. sa dozvedeli dňa 23.11.2004, kedy im bolo doručené rozhodnutie Katastrálneho úradu Trenčín, Správa katastra Považská Bystrica č. XXX/XXXX zo dňa 30.06.2003.

13. Podľa doručeníek preukazujúcich doručovanie rozhodnutia Katastrálneho úradu Trenčín č. XXX/XXXX sa právna predchodkyňa žalobcov - pôvodná žalobkyňa 1/ a žalobcovia 3/ a 5/ dozvedeli o výmere dňa XX.XX.XXXX a žalobca 2/ dňa 14.12.2004. Žalobca 4/ nebol účastníkom správneho konania, nebol žiadateľom, preto mu rozhodnutie nebolo doručované.

14. Ako skonštatoval súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku, žalobcovia určovací žalobu doručili Okresnému súdu H. T. až dňa 24.06.2015, teda po uplynutí viac ako 10 a pol roka po tom, ako preukázateľne zistili, že vlastnícke právo k nehnuteľnostiam prináleží štátu, žalovanému 1/, a po márnom uplynutí zákonnej lehoty na uplatnenie si reštitučného nároku podľa zákona č. 503/2003 Z.z.

15. V ďalšom konaní súd prvej inštancie zisťoval dôvody pasivity žalobcov. Žalobcovia sa bránili poukazom na svoj vyšší vek, na hospitalizácie, na rodinné udalosti. Tieto skutočnosti preukazovali prepúšťacími správami z krátkodobých hospitalizácií žalobcu 5/ v roku 2012 a 2013 a žalobcu 2/ v roku 2011. Je zrejme, že ide o subjektívne okolnosti, nie objektívne dlho trvajúce prekážky, ktoré by bránili v skoršom podaní určovacej žaloby. Preto neospravedlňujú dlhodobú pasivitu žalobcov v riadnej ochrane ich vlastníckeho práva. V súvislosti s hodnotením týchto skutočností odvolací súd poukazuje na nález Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS 460/2017 zo dňa 20.12.2017, ktorý riešil konflikt ochrany dobrej viery a ochrany vlastníctva vo veci riešenej predtým nálezom Ústavného súdu SR sp. zn.

II. ÚS 249/2011 zo dňa 29.09.2011, na ktorý nález poukazujú odvolatelia v odvolaní. V náleze sp. zn. I. ÚS 460/2017 ústavný súd uviedol, že sa síce v zásade stotožňuje so závermi nálezu ústavného súdu II. ÚS 249/2011 <<https://www.beck-online.sk/bo/document-view.seam?documentId=njzwwxzsgaytcx3jnfpxk427gi2ds>>, ktorý výnimočne pripustil použitie určovacej žaloby v konkurencii s reštitučnými predpismi, ale dopĺňa, že tento nález nebolo možné interpretovať tak, akoby v tejto veci taxatívne a navždy stanovil výnimky, kedy je možné využitie určovacej žaloby. Zároveň v riešenej veci konštatoval, že „formálne včasnému uplatneniu reštitučného nároku nebránila žiadna objektívna skutočnosť, bola to skôr zrejme iba subjektívna okolnosť, ktorou sa však nedá obchádzať reštitučný predpis, ktorý počítal aj s možnosťou riešiť reštitučný nárok v prípade, keď nemožno pozemok vrátiť „in natura“, preto žalobcovia nemali mať otvorenú cestu na uplatnenie určovacej žaloby; v takomto prípade skutočne mala prevážiť zásada „vigilantibus iura“ nad nedbanlivosťou a laxnosťou žalobcov“.

16. Aj v danej veci vychádzajúc zo skutkových zistení (žalobcovia sa viac ako 10 rokov od zistenia, že pozemky nadobudol v minulosti žalovaný 1/ vo „výkupnom konaní“ bez toho, aby im v tom bránila objektívna prekážka, nedomáhali ochrany svojho vlastníckeho práva proti žalovanému 1/ súdnou cestou) možno konštatovať, že včasnému uplatneniu reštitučného nároku resp. nároku na ochranu vlastníctva nebránila žiadna objektívna skutočnosť, ale iba ich subjektívna okolnosť. Vo svetle týchto zistení sa odvolacia argumentácia žalobcov, že ak by mali vedomosť už skôr o výmere, je pravdepodobné a logické, že by si svoje vlastnícke právo riešili cestou reštitúcie, javí ako účelová.

17. Zo zistených individuálnych okolností prípadu z dôkazov a z tvrdení žalobcov je zrejme, že žalobcovia min. od roku XXXX, kedy sa v konaní Okresného súdu Považská Bystrica vedenom pod sp. zn. 9C/537/86 domáhali určenia ich vlastníckeho práva k pozemkom parc. č. XXXX, XXXX, XXXX, ktoré podliehali rovnakému režimu (odňatiu tým istým výmerom Okresného národného výboru v Považskej Bystrici) vedeli, že dotknuté nehnuteľnosti nie sú evidované ako ich vlastníctvo (bez ohľadu na to, či už v tom čase vedeli, kto je zapísaný vlastníkom a akým právnym titulom). V prípade bežného zodpovedného prístupu k veci, najmä po celospoločenských zmenách v roku 1989 a s tým spojenému návratu k súkromnému vlastníctvu pôdy, o ktorom vzhľadom na predloženú nájomnú zmluvu zo dňa 30.07.1994 uzavretú so súkromne hospodáriacim roľníkom k dotknutým pozemkom preukázateľne mali vedomosť, bolo možné od žalobcov ako priemerne obozretných jedincov vyžadovať aktívne zisťovanie konkrétnych skutočností, napr. z pozemnoknižných vložiek, ktoré predložili súdu až v priebehu tohto konania dňa 20.04.2016 alebo od nájomcu súkromne hospodáriaceho roľníka, ktorý v rovnakom čase uzavrel nájomné zmluvy k tým istým pozemkom so žalovaným 1/, vedúcich k získaniu vedomosti o existencii výmeru a výkupného konania k dotknutým pozemkom v prospech štátu už skôr ako v roku 2004. Vynaložením potrebnej aktivity bola táto informácia zistiteľná a dostupná žalobcom min. po roku 1989. Žalobcovia sa však ani po preukázanej vedomosti o výmere v roku 2004 ďalších viac ako 10 rokov nedomáhali ochrany svojho vlastníckeho práva cestou súdu. Takýto prístup žalobcov vo veci vzhľadom na svoje trvanie výrazne oslabuje právo žalovaného 1/ na ochranu jeho vlastníctva v založeného v minulosti právnym dôvodom, ktorý nebol v časovo obmedzenom reštitučnom konaní napadnutý a tým oslabuje jeho právnú istotu opierajúcu sa o zákonom predpokladanú preklúziu práva na reštitúciu.

Vyššie riziko má niesť podľa názoru odvolacieho súdu nedbalý vlastník. Výnimočné pripustenie použitia určovacej žaloby po uplynutí prekluzívnych reštitučných lehôt v takomto prípade nie je potom zlučiteľné so všeobecnou predstavou spravodlivosti. Odvolací súd sa preto stotožňuje s názorom súdu prvej inštancie, že okolnosti prípadu nespĺňajú predpoklady výnimky pre využitie určovacej žaloby po uplynutí prekluzívnych reštitučných lehôt.

18. Žalobcami uplatnené dôvody odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie potom nebolo možné považovať za opodstatnené, a preto bolo potrebné rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť.

19. Súd prvej inštancie rozhodol správne aj o náhrade trov konania.

20. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

21. S poukazom na vyššie uvedené odvolací súd, viazaný rozsahom a dôvodmi podaného odvolania, potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

22. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 251 CSP. Z výsledku odvolacieho konania vyplýva, že žalovaní 1/ a 2/ boli v odvolacom konaní úspešní, a preto im v zmysle § 255 ods. 1 CSP v zásade patrí právo na náhradu trov tohto odvolacieho konania. Zo spisu však nevyplynuli žiadne odôvodnené a preukázané trovy žalovaných v zmysle § 251 CSP, preto odvolací súd rozhodol, že im náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

23. Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov členov senátu krajského súdu 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancie. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolania musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).